

Úmrtnost obyvatelstva v Jihomoravském kraji v letech 1990 až 2004

Úmrtnost patří k závažným společenským jevům. V čase se mění jen pozvolna a tím budí dojem relativně stálé veličiny. Změny v úrovni úmrtnosti zejména v posledních patnácti letech lze dát do přímé souvislosti s výraznými změnami sociálně ekonomických podmínek, které nastaly po roce 1989.

V roce 2004 zemřelo v Jihomoravském kraji 11,6 tisíc obyvatel. Od počátku 90. let počet zemřelých v Jihomoravském kraji značně klesá i přesto, že se neustále zvyšuje podíl starší generace nad 60 let. Oproti roku 1990 poklesl počet zemřelých o 18,5 % (o 2 636 osob). Oproti roku 1980 klesl počet zemřelých v roce 2004 o 21,6%, což v absolutním počtu znamená o 3 203 zemřelých méně. Přitom celkový úbytek obyvatelstva Jihomoravského kraje za stejné období představuje pouze 1,2 % (pokles obyvatelstva od roku 1990 představuje 1,8 %).

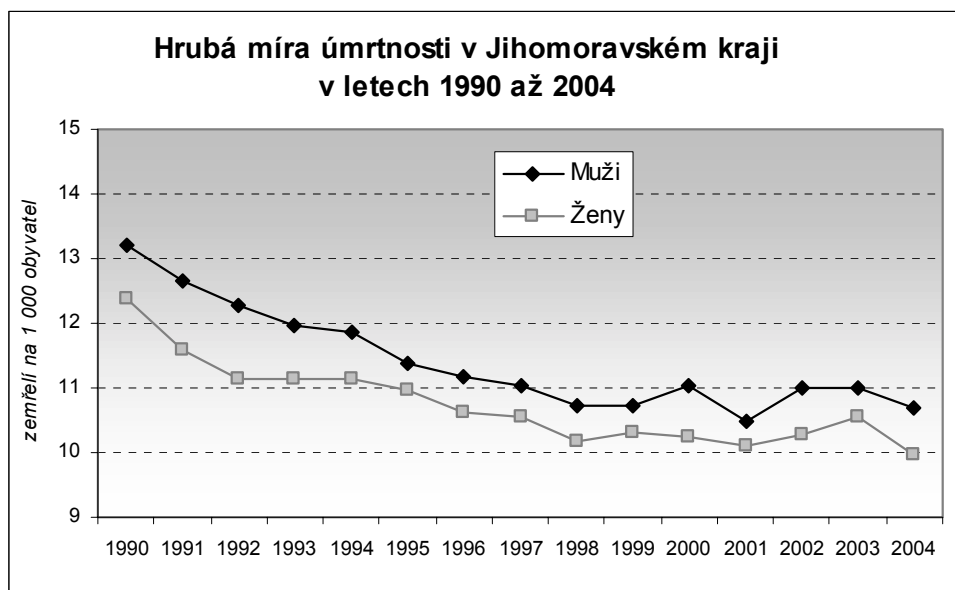
Tab. 1 Zemřelí podle pohlaví

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	Indexy		
								2004/ 1990	2004/ 1995	2004/ 2000
Jihomoravský kraj	Celkem									
	14 228	12 749	12 070	11 656	11 937	12 081	11 592	81,5	90,9	96,0
	1 361	1 229	1 123	1 117	1 203	1 121	1 136	83,5	92,4	101,2
	4 828	4 493	4 142	3 963	4 083	4 117	3 986	82,6	88,7	96,2
	2 045	1 736	1 784	1 667	1 733	1 798	1 630	79,7	93,9	91,4
	1 438	1 325	1 140	1 178	1 229	1 300	1 180	82,1	89,1	103,5
	1 973	1 795	1 690	1 649	1 609	1 603	1 606	81,4	89,5	95,0
	1 157	979	951	887	967	971	899	77,7	91,8	94,5
	1 426	1 192	1 240	1 195	1 113	1 171	1 155	81,0	96,9	93,1
	Muži									
Jihomoravský kraj	7 293	6 282	6 077	5 762	5 986	5 986	5 819	79,8	92,6	95,8
	695	609	601	555	604	566	597	85,9	98,0	99,3
	2 362	2 101	2 006	1 866	1 962	1 937	1 843	78,0	87,7	91,9
	1 074	850	902	836	869	891	832	77,5	97,9	92,2
	782	663	580	602	656	643	650	83,1	98,0	112,1
	1 041	931	870	834	843	873	842	80,9	90,4	96,8
	603	522	483	447	490	486	444	73,6	85,1	91,9
	736	606	635	622	562	590	611	83,0	100,8	96,2
	Ženy									
	Jihomoravský kraj	6 935	6 467	5 993	5 894	5 951	6 095	5 773	83,2	89,3
666		620	522	562	599	555	539	80,9	86,9	103,3
2 466		2 392	2 136	2 097	2 121	2 180	2 143	86,9	89,6	100,3
971		886	882	831	864	907	798	82,2	90,1	90,5
656		662	560	576	573	657	530	80,8	80,1	94,6
932		864	820	815	766	730	764	82,0	88,4	93,2
554		457	468	440	477	485	455	82,1	99,6	97,2
690		586	605	573	551	581	544	78,8	92,8	89,9

Hrubá míra úmrtnosti počítaná na 1 000 obyvatel středního ročního stavu se v roce 2004 snížila oproti roku 1980 o 2,68 bodu a v roce 2004 dosahovala v Jihomoravském kraji 10,33 zemřelých připadajících na již zmíněných 1 000 obyvatel středního stavu (stav k 1.7. sledovaného roku). V třídění podle pohlaví byl zaznamenán větší pokles úmrtnosti u mužů než u žen. Přesto hrubá míra úmrtnosti zůstává u mužů (10,69) vyšší oproti ženám (9,98). Úmrtnost žen je více stabilizována, a proto má na vývoj celkové úmrtnosti vliv především úmrtnost mužů.

Tab. 2 Zemřelí podle pohlaví – relativně (na 1 000 obyvatel středního stavu)

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl v bodech			
								2004-1990	2004-1995	2004-2000	
Jihomoravský kraj	Celkem										
	12,44	11,16	10,62	10,34	10,63	10,77	10,33	-2,11	-0,83	-0,29	
	Blansko	12,60	11,38	10,42	10,37	11,20	10,43	10,56	-2,04	-0,82	0,14
	Brno-město	12,32	11,53	10,81	10,56	10,99	11,14	10,82	-1,50	-0,71	0,01
	Brno-venkov	13,10	11,16	11,21	10,45	10,78	11,09	9,92	-3,18	-1,24	-1,29
	Břeclav	11,45	10,53	9,12	9,48	9,95	10,56	9,59	-1,86	-0,94	0,47
	Hodonín	12,17	11,07	10,50	10,32	10,11	10,12	10,17	-2,00	-0,90	-0,33
	Vyškov	13,28	11,30	10,97	10,26	11,17	11,19	10,33	-2,95	-0,97	-0,64
	Znojmo	12,69	10,45	10,87	10,48	9,76	10,27	10,12	-2,57	-0,33	-0,75
	Muži										
Jihomoravský kraj	13,19	11,37	11,03	10,48	11,00	11,01	10,69	-2,50	-0,68	-0,34	
	Blansko	13,16	11,53	11,37	10,47	11,47	10,73	11,33	-1,83	-0,20	-0,04
	Brno-město	12,77	11,41	11,05	10,39	11,17	11,06	10,56	-2,21	-0,85	-0,49
	Brno-venkov	14,10	11,18	11,58	10,63	11,03	11,21	10,32	-3,78	-0,86	-1,26
	Břeclav	12,74	10,78	9,48	9,83	10,86	10,68	10,81	-1,93	0,03	1,34
	Hodonín	13,11	11,72	11,01	10,60	10,81	11,25	10,89	-2,22	-0,83	-0,12
	Vyškov	14,12	12,29	11,37	10,50	11,54	11,42	10,39	-3,73	-1,90	-0,98
	Znojmo	13,34	10,83	11,34	11,06	10,04	10,53	10,89	-2,45	0,06	-0,45
	Ženy										
	Jihomoravský kraj	12,37	10,96	10,23	10,11	10,28	10,55	9,98	-2,39	-0,98	-0,25
Blansko		12,06	11,24	9,50	10,21	10,93	10,13	9,81	-2,25	-1,43	0,31
Brno-město		11,92	11,64	10,60	10,55	10,83	11,20	11,06	-0,86	-0,58	0,46
Brno-venkov		12,15	11,14	10,86	10,18	10,54	10,98	9,53	-2,62	-1,61	-1,33
Břeclav		10,21	10,29	8,78	9,04	9,08	10,44	8,42	-1,79	-1,87	-0,36
Hodonín		11,26	10,44	10,01	9,98	9,45	9,04	9,48	-1,78	-0,96	-0,53
Vyškov		12,48	10,35	10,58	9,95	10,82	10,98	10,27	-2,21	-0,08	-0,31
Znojmo		12,07	10,08	10,41	9,84	9,49	10,02	9,37	-2,70	-0,71	-1,04

Tab. 3 Zemřelí podle věku

	Jihomoravský kraj	Blansko	Brno-město	Brno-venkov	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo
Zemřelí ve věku								
1 - 14								
1995	44	5	10	9	5	10	1	4
2000	39	3	13	4	8	5	3	3
2001	23	2	3	5	1	5	4	3
2002	33	2	10	5	3	4	4	5
2003	22	-	6	1	1	6	4	4
2004	35	5	9	4	5	6	2	4
15 - 39								
1995	381	38	108	37	48	67	41	42
2000	340	33	120	43	29	47	26	42
2001	305	20	91	39	29	55	26	45
2002	318	40	100	43	48	40	21	26
2003	284	23	90	43	38	41	18	31
2004	297	25	96	48	29	44	18	37
40 - 59								
1995	1 667	140	599	226	194	232	106	170
2000	1 739	161	560	268	177	246	129	198
2001	1 659	148	546	233	189	240	134	169
2002	1 632	160	566	201	188	222	120	175
2003	1 661	164	536	225	212	216	129	179
2004	1 551	140	527	210	164	228	92	190
60 - 69								
1995	2 215	202	749	291	244	337	180	212
2000	1 776	187	553	274	168	246	149	199
2001	1 718	171	575	252	174	241	119	186
2002	1 770	190	561	265	200	249	148	157
2003	1 759	164	560	277	205	266	117	170
2004	1 805	182	626	236	202	257	127	175
70 - 79								
1995	3 369	321	1 189	464	341	479	228	347
2000	3 881	314	1 401	573	371	549	282	391
2001	3 632	343	1 237	512	382	522	262	374
2002	3 681	371	1 191	546	398	529	296	350
2003	3 530	328	1 251	522	350	477	285	317
2004	3 290	349	1 080	485	335	477	267	297
80 - 89								
1995	4 174	420	1 517	576	411	566	342	342
2000	3 191	315	1 096	461	293	438	275	313
2001	3 133	322	1 080	464	296	417	255	299
2002	3 301	328	1 207	500	297	408	261	300
2003	3 518	321	1 212	535	358	442	303	347
2004	3 344	314	1 160	482	329	451	278	330
90+								
1995	845	93	306	121	77	99	79	70
2000	1 073	109	386	155	94	154	85	90
2001	1 157	108	420	158	104	164	87	116
2002	1 163	107	433	168	95	150	113	97
2003	1 270	117	453	190	131	147	114	118
2004	1 245	120	476	163	115	141	112	118

Intenzita snižování novorozenecké úmrtnosti (do 28 dnů) a kojenecké úmrtnosti (do 1 roku) je víceméně plynulá a v posledních 15 letech příznivě nízká. V roce 2004 připadlo na 1 000 dětí živě narozených celkem 2,3 dětí zemřelých do jednoho roku. V absolutním vyjádření je to 25 dětí. Na počátku sledovaného období, v roce 1980, představovala kojenecká úmrtnost 15,2 zemřelých dětí na 1 000 živě narozených. V přepočtu na 100 000 obyvatel je současná úmrtnost dětí ve věku 0 – 1 rok (2,2 zemřelých) desetkrát nižší než v roce 1980 (22,8 zemřelých). V roce 1985 byl počet zemřelých dětí do 1 roku o více jak jednu třetinu nižší než

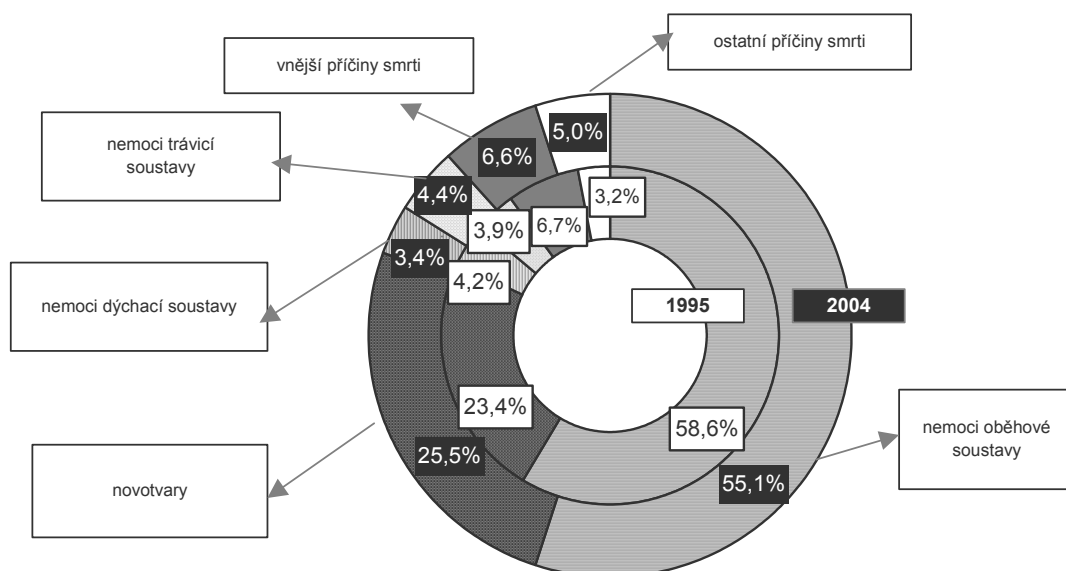
v roce 1980, v roce 1990 klesla úmrtnost proti roku 1985 téměř o jednu čtvrtinu. Příznivý vývoj v kojenecké úmrtnosti pokračoval i v období 1995 – 2004. Významný pokles se odehrál především v roce 1995, kdy počet zemřelých kojenců se snížil proti roku 1990 o víc jak polovinu.

Tab. 4 Zemřelí v Jihomoravském kraji do 1 roku věku

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Zemřelí do 28 dnů	87	33	23	15	32	27	17
Zemřelí do 28 dnů na 1 000 živě narozených	6,1	3,2	2,4	1,6	3,2	2,7	1,6
Zemřelí do 1 roku	130	54	31	29	39	37	25
Zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených	9,1	5,2	3,2	3,0	3,9	3,7	2,3

Pro zmapování a podchycení posledního vývoje věkové struktury zemřelých a příčin jejich smrti jsou jako výchozí hodnoty brány údaje roku 1995. S výjimkou nejvyšší věkové kategorie (90 a více let) byla u všech ostatních věkových kategorií při srovnání s rokem 1995 zaznamenána tendence k poklesu úmrtnosti. Stabilizované údaje o počtu zemřelých ve věkové skupině 15 – 59 jsou příznivé na počátku nového tisíciletí hlavně tím, že proti roku 1995 se podstatně zvýšil počet osob této věkové skupiny, takže reálně se v této skupině snížila úmrtnost. Skutečnost, že se zvýšil absolutní počet osob v této skupině signalizuje do budoucna, že se bude zvyšovat skupina osob starších šedesáti let, která představuje významnou složku z hlediska úmrtnosti. V současné době se dlouhodobě pohybuje podíl šedesátiletých a starších na celkovém počtu zemřelých 83%. Čím je tento podíl větší, tím je zdravotní stav obyvatelstva lepší, protože se víc obyvatel dožívá vyššího věku. Tento poznatek je však dost obecný, nepřihlíží k detailnější věkové struktuře staršího obyvatelstva.

Zemřelí podle příčin smrti v Jihomoravském kraji v roce 1995 a 2004

Tab. 5 Zemřelí podle příčin smrti v Jihomoravském kraji

Třídy příčin úmrtí (podle 10. revize Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů)	Počet zemřelých									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	12 749	12 401	12 277	11 886	11 965	12 070	11 656	11 937	12 081	11 592
I. Některé infekční a parazitní nemoci (A00 - B99)	17	12	12	16	13	18	24	20	35	27
II. Novotvary (C00 - D48)	2 981	3 012	2 986	2 972	2 946	3 109	3 004	3 107	3 095	2 957
z toho: zhoubné novotvary (C00 - C97)	2 959	3 005	2 963	2 961	2 937	3 099	2 992	3 097	3 088	2 943
z toho: zhoubné novotvary tlustého střeva (C18)	225	228	242	244	234	272	246	273	261	226
zhoubné novotvary konečníku (C20)	133	104	113	121	136	117	121	133	152	112
zhoubné novotvary hrtanu (C32)	40	35	37	43	28	36	36	29	25	25
zhoubné novotvary průdušek a plic (C34)	537	558	517	526	508	535	534	526	532	503
zhoubné novotvary prsu (C50)	199	196	248	238	204	258	225	206	224	202
zhoubné novotvary mízní,krvetočné a přibuzné tkáně (C81 - C96)	188	218	223	204	223	243	246	230	241	216
III. Nemoci krve,krvetočných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity (D50 - D89)	11	13	10	9	8	3	6	12	13	9
IV. Nemoci endokrinní,výživy a přeměny látek (E00 - E90)	32	40	79	86	83	109	129	124	133	139
V. Poruchy duševní a poruchy chování (F00 - F99)	7	8	6	7	10	15	15	10	22	30
VI. Nemoci nervové soustavy (G00 - G99)	74	91	116	92	118	151	142	144	169	155
VII. Nemoci oka a očních adnex (H00 - H59)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Nemoci ucha a bradavkového výběžku (H60 - H95)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Nemoci oběhové soustavy (I00 -I99)	7 474	7 059	7 221	6 848	6 778	6 795	6 478	6 710	6 712	6 390
z toho: infarkt myokardu (I21 - I23)	2 080	2 002	1 591	1 552	1 637	1 591	1 554	1 548	1 303	1 193
ostatní formy ischemické choroby srdeční (I20, I24 a I25)	1 678	1 501	1 479	1 089	1 265	1 075	892	924	1 140	1 146
cévní nemoci mozku (I60 - I69)	1 873	1 897	1 850	1 841	2 044	2 004	1 852	1 951	2 001	1 594
X. Nemoci dýchací soustavy (J00 - J99)	536	548	382	408	484	431	429	372	423	391
z toho: záněty plic (J12 - J18)	410	422	286	262	328	253	250	219	244	221
XI. Nemoci trávicí soustavy (K00 - K93)	494	475	423	444	466	471	477	514	481	506
XII. Nemoci kůže a podkožního vaziva (L00 - L99)	1	1	1	-	1	1	-	2	3	1
XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně (M00 - M99)	1	5	4	2	5	4	1	3	6	2
XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy (N00 - N99)	166	193	131	140	173	137	116	133	115	131
XV. Těhotenství, porod a šestinedělí (O00 - 099)	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-
XVI. Některé stavy vzniklé v perinatálním období (P00 - P96)	21	31	30	23	14	20	13	27	19	14
XVII. Vrozené vady,deformace a chromozonální abnormality (Q00 - Q99)	22	22	11	15	16	10	17	11	9	6
XVIII. Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde (R00 - R99)	52	34	64	121	86	43	41	60	75	69
XX. Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (S00 - Y98)	859	857	801	702	764	753	762	688	771	765
z toho: sebevraždy (X60 - X84)	177	140	150	131	154	180	165	150	161	150

Souhrnně lze charakterizovat ve sledovaném období (1995 – 2004) strukturu zemřelých podle příčin smrti jako víceméně stabilní. Na mírné roční výkyvy v úmrtnosti působí svou mírou i krátkodobé vlivy chřipkových epidemií, a to částečně přímo (např. záněty plic), ale hlavně nepřímo (zhoršení základní nemoci, která vede k úmrtí). Více než polovina zemřelých v roce 2004 (55,1%) zemřela na nemoci oběhové soustavy (IX. třída Mezinárodní statistické klasifikace nemocí), v roce 1995 to bylo 58,6% zemřelých. Ovšem podíl zemřelých má mírně klesající tendenci, zatímco v roce 1995 zemřelo ze 100 000 obyvatel 654,5 na nemoci oběhové

soustavy, v roce 2004 to bylo jen 569,3 zemřelých. Z této skupiny je velmi pozitivní trvalý mírný pokles úmrtí na infarkt myokardu. Druhou nejčastější příčinou smrti jsou úmrtí na novotvary (II. třída). Novotvary zhoubné (zhruba 99% všech úmrtí z této třídy) se podílí s malým kolísáním v posledních letech zhruba mezi 25-26% na celkovém počtu zemřelých v Jihomoravském kraji. Je zde zaznamenán mírný nárůst oproti roku 1995, kdy počet zemřelých na zhoubné novotvary představoval 23,2% z celkového počtu všech zemřelých. I přes mírné výkyvy v jednotlivých sledovaných letech nebyla ve skupině zhoubných nádorů zaznamenána výraznější změna v počtu úmrtí na zhoubné novotvary prsu a mízní a krvetvorné. K třetím nejčastějším příčinám smrti patří úrazy, otravy a jiné zevní příčiny (XX. třída), které se podílí 6,6% (rok 2004) na celkovém počtu zemřelých. Ostatní třídy příčin úmrtí mají ve struktuře úmrtnosti podstatně menší význam.

Jednoznačně nejnižší podíly ve struktuře úmrtnosti při srovnání s průměrem kraje jsou v okrese Blansko s výjimkou třídy IX, kde podíl zemřelých na nemoci oběhové soustavy je nejvyšší z celého kraje. Rozdíl činí proti krajskému průměru 4,92 bodu, oproti tomu nejméně úmrtí v této třídě je v okrese Břeclav – 2,24 bodu pod krajským průměrem. Významné rozdíly ve struktuře úmrtnosti při porovnání jednotlivých okresů i kraje jsou v okrese Znojmo, kde je největší podíl zemřelých na novotvary (II. třída), na stavy vzniklé v perinatálním období (XVI. třída) a na abnormální nálezy jinde nezařazené (XVIII. třída). U velké většiny ostatních vybraných příčin smrti se okres pohybuje převážně pod průměrem, někdy i dost výrazně.

Z pohledu nejvyššího nárůstu příčin smrti se do popředí dostávají hlavně dvě třídy nemocí, a to nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (IV. třída) a nemoci nervové soustavy (VI. třída). U IV. třídy se především jedná o zvýšený nárůst úmrtnosti na tzv. civilizační chorobu – cukrovku. V přepočtu na 100 000 obyvatel zemřelo na cukrovku v roce 1995 2,8 osob, v roce 2004 již 12,4 osob. Na celkovém počtu zemřelých se IV. třída podílí 1,2% (rok 2004).

Tab. 6 Podíl zemřelých podle vybraných tříd příčin smrti na celkovém počtu zemřelých v roce 2004

	I	II	III	IV	V	VI	IX	X	XI	XIV	XVI	XVII	XVIII	XX
Jihomoravský kraj	0,23	25,51	0,08	1,20	0,26	1,34	55,12	3,37	4,37	1,13	0,12	0,05	0,60	6,60
Blansko	0,18	25,18	0,09	0,62	-	0,88	60,04	2,29	2,91	0,70	0,09	0,09	0,09	6,87
Brno-město	0,28	24,84	0,13	1,23	0,15	1,41	54,92	4,14	4,72	1,43	0,15	0,08	0,65	5,90
Brno-venkov	0,25	26,81	0,06	1,48	0,31	1,60	52,88	3,62	5,09	0,92	0,06	-	0,25	6,69
Břeclav	0,34	25,59	0,09	2,12	0,25	1,61	52,97	3,14	4,75	1,78	0,09	-	0,34	6,95
Hodonín	0,25	25,34	-	1,62	0,75	0,87	55,36	1,93	4,67	0,56	-	0,06	0,56	7,97
Vyškov	0,11	24,58	-	0,67	0,11	1,78	57,84	2,89	4,00	0,89	0,22	0,11	1,00	5,67
Znojmo	0,09	27,19	0,09	0,17	0,26	1,21	53,94	4,07	3,03	1,13	0,26	-	1,39	7,10

Střední (průměrná) délka života (naděje dožití) patří k nepřímým ukazatelům zdravotního stavu obyvatelstva. Ten vyplývá z dlouhodobého vývoje ekonomických, sociálních, kulturních a jiných podmínek. Ukazatel udává, kolika let se dnes x-letá osoba dožije, zůstane-li zachována hladina úmrtnosti z období výpočtu úmrtnostních tabulek. Nejčastějším používaným ukazatelem je střední délka života při narození.

U mužů je současná naděje dožití při narození (ve věku 0 let) 72,92 let, u žen je to 79,61 let (viz tabulka č. 9). Z krátkodobé časové řady, která je z důvodu vyloučení nahodilých výkyvů zpracována vždy za dvouleté období, vyplývá, že u obou pohlaví se naděje dožití prodlužuje v důsledku poklesu intenzity úmrtnosti. U mužů dosahuje index za období 2003-2004 a 2000-2001 100,9%, u žen je o 2 desetiny nižší. To znamená, že muži by při trvání úrovně úmrtnosti z období 2003-2004 žili v průměru o 0,65 roku (ženy o 0,58 roku) déle než v období let 2000-2001. Při porovnání střední délky života při narození podle krajů patří Jihomoravský kraj vždy k průměru v rámci ČR. K prodloužení naděje dožití přispívá i značný pokles kojenecké úmrtnosti, kojenecká úmrtnost představovala v dřívějších letech velkou rezervu při prodlužování střední délky života, protože má na střední délku života velký, i když ne jediný, vliv. Rozdíl naděje dožití při narození mužů a žen je označován jako nadúmrtost mužů (je to dáno hlavně vyšší pravděpodobností úmrtí mužů ve vyšším věku). V rámci sledovaného období se v Jihomoravském kraji pohybuje rozdíl naděje dožití mezi ženami a muži okolo 6,61 – 6,76 let, což odpovídá republikovému průměru.

Tab. 7 Zemřelí podle krajů

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	Indexy ¹⁾	
							2004/ 1995	2004/ 2000
	Zemřelí celkem							
Česká republika	117 913	109 001	107 755	108 243	111 288	107 177	90,9	98,3
Hl. m. Praha	15 193	13 425	13 210	13 333	13 488	12 849	84,6	95,7
Středočeský	14 033	12 777	12 552	12 401	13 050	12 597	89,8	98,6
Jihočeský	7 071	6 370	6 373	6 228	6 521	6 440	91,1	101,1
Plzeňský	6 698	5 970	5 917	5 944	6 208	5 999	89,6	100,5
Karlovarský	3 011	3 013	3 127	2 851	3 095	3 020	100,3	100,2
Ústecký	9 318	8 773	8 852	9 289	9 260	8 926	95,8	101,7
Liberecký	4 559	4 526	4 355	4 473	4 460	4 349	95,4	96,1
Královéhradecký	6 152	5 799	5 805	5 713	6 014	5 747	93,4	99,1
Pardubický	5 856	5 136	5 053	5 230	5 354	5 208	88,9	101,4
Vysočina	5 716	5 375	5 191	5 218	5 409	5 074	88,8	94,4
Jihomoravský	12 749	12 070	11 656	11 937	12 081	11 592	90,9	96,0
Olomoucký	7 119	6 734	6 619	6 680	6 614	6 357	89,3	94,4
Zlínský	6 649	6 172	6 016	5 855	6 345	5 978	89,9	96,9
Moravskoslezský	13 789	12 861	13 029	13 091	13 389	13 041	94,6	101,4
	na 1 000 obyvatel							
Česká republika	11,4	10,6	10,5	10,6	10,9	10,5	-0,9	-0,1
Hl. m. Praha	12,5	11,3	11,3	11,5	11,6	11,0	-1,5	-0,3
Středočeský	12,7	11,5	11,2	11,0	11,5	11,1	-1,6	-0,4
Jihočeský	11,3	10,2	10,2	10,0	10,4	10,3	-1,0	0,1
Plzeňský	12,0	10,8	10,7	10,8	11,3	10,9	-1,1	0,1
Karlovarský	9,9	9,9	10,3	9,4	10,2	9,9	0,0	0,0
Ústecký	11,3	10,6	10,8	11,3	11,3	10,9	-0,4	0,3
Liberecký	10,6	10,5	10,2	10,5	10,4	10,2	-0,4	-0,3
Královéhradecký	11,1	10,5	10,5	10,4	11,0	10,5	-0,6	0,0
Pardubický	11,5	10,1	9,9	10,3	10,6	10,3	-1,2	0,2
Vysočina	10,9	10,3	10,0	10,1	10,5	9,8	-1,1	-0,5
Jihomoravský	11,2	10,6	10,3	10,6	10,8	10,3	-0,9	-0,3
Olomoucký	11,0	10,5	10,4	10,5	10,4	10,0	-1,0	-0,5
Zlínský	11,1	10,3	10,1	9,9	10,7	10,1	-1,0	-0,2
Moravskoslezský	10,7	10,0	10,3	10,4	10,6	10,4	-0,3	0,4

¹⁾ u relativních údajů rozdíl v bodech

Hrubá míra úmrtnosti v Jihomoravském kraji kopíruje dlouhodobě republikový průměr. Pro srovnání – hodnota republikové úmrtnosti v roce 1995 byla 11,4 zemřelých na 1 000 obyvatel, v Jihomoravském kraji to bylo 11,2 zemřelých. Od roku 2000 nestoupila hrubá míra úmrtnosti nad 11 zemřelých a v roce 2004 má tento ukazatel v Jihomoravském kraji hodnotu 10,3 (Česká republika 10,5).

Podle hrubé míry úmrtnosti má dlouhodobě nejprůběžnější hodnoty kraj Karlovarský (s mírným výkyvem v roce 2001), následován krajem Vysočina a Zlínským krajem. Tradičně nepříznivé místo zaujímá Hl. město Praha a Středočeský kraj. Při tomto srovnání obsazuje Jihomoravský kraj přibližně střed tabulky, ve sledovaných letech se pohybuje mezi 6. až 10. místem v rámci republiky.

Srovnání krajů pouze podle hodnoty hrubé míry úmrtnosti může být částečně zkresleno rozdílnou věkovou strukturou populace. Pro skutečné posouzení míry úmrtnosti v jednotlivých regionech je nutno vyloučit vliv často velmi rozdílných věkových struktur obyvatelstva a přepočítat hrubou míru úmrtnosti na věkový standard populace celé České republiky. Takto zjištěná standardizovaná míra úmrtnosti dává odlišné pořadí krajů – nejvyšší míru úmrtnosti tak vykazuje kraj Ústecký a Karlovarský, naopak Hl. město Praha vykazuje nejnižší míru úmrtnosti. Standardizovanou mírou úmrtnosti se Jihomoravský kraj řadí ke krajům s nižší mírou úmrtnosti, v roce 2000 zaujímal 4. až 5. místo, v roce 2004 dokonce 2. místo v mezikrajském srovnání.

Tab. 8 Míry úmrtnosti podle krajů

	2000		2004	
	hrubá míra úmrtnosti ¹⁾	standardizovaná míra úmrtnosti ²⁾	hrubá míra úmrtnosti ¹⁾	standardizovaná míra úmrtnosti ²⁾
Česká republika	10,6	x	10,5	x
Hl. m. Praha	11,3	9,7	11,0	9,4
Středočeský	11,5	10,9	11,1	11,0
Jihočeský	10,2	10,2	10,3	10,5
Plzeňský	10,8	10,7	10,9	10,9
Karlovarský	9,9	11,0	9,9	11,5
Ústecký	10,6	12,8	10,9	12,2
Liberecký	10,5	11,2	10,2	10,8
Královéhradecký	10,5	9,9	10,5	10,0
Pardubický	10,1	10,4	10,3	10,3
Vysočina	10,3	10,1	9,8	9,9
Jihomoravský	10,6	10,1	10,3	9,8
Olomoucký	10,5	10,6	10,0	10,0
Zlínský	10,3	10,0	10,1	10,2
Moravskoslezský	10,0	11,5	10,4	11,3

¹⁾ zemřelí na 1 000 obyvatel středního stavu

²⁾ přepočet hrubé míry úmrtnosti na věkový standard populace České republiky v daném roce

Potvrzuje se, že i na relativně malém, kulturně a etnicky téměř stejnorodém území České republiky se trvale vyskytují rozdíly v úmrtnosti mezi jednotlivými regiony. Při relativně rovnoměrném vystavení populace nepříznivým vlivům životního prostředí a při relativně nivelizovaném sociálním prostředí jsou příčiny rozdílů v úmrtnosti často těžko identifikovatelné. Nesporně je vyšší úmrtnost v průmyslových krajích na severozápadě Čech a na severu Moravy.

Mírné zvyšování naděje dožití je pozitivní prvek v mezinárodním srovnání České republiky s evropskými zeměmi. Zatím se naše republika pohybuje na konci druhé desítky v Evropě. Jednoznačně nejnižší naděje dožití u mužů je v nástupnických zemích bývalého Sovětského svazu. Je zde také zaznamenán největší rozdíl v naději dožití mezi muži a ženami, rozdíly jsou víc než 11 let ve prospěch žen. Nejdelší naději dožití při narození mužů má z evropských zemí Island, Švédsko a Švýcarsko, přední místo u žen patří opět Švýcarsku, následuje Francie a Španělsko.

Z dlouhodobých časových řad počtu zemřelých vyplývá, že se úmrtnost i přes rozkolísaný vývoj postupně snižuje. I když je v současné době věnována velká pozornost vývoji porodnosti, právem náleží do popředí zájmu analytických prací i vývoj úmrtnosti. Hodnocení je obtížnější, neboť úmrtnost ovlivňují různé, často protichůdné faktory. Úmrtnost má „věkový“ charakter, což znamená, že se týká velmi dlouhé doby vývoje populace. Za příčiny zvyšování úmrtnosti u některých druhů nemocí lze považovat i negativní vlivy prostředí, negativně změněný způsob života přinášející vyšší nervové vypětí a růst stresových situací. Ale vývoj úmrtnosti není pesimistický, i když k hlavním příčinám úmrtnosti patří stárnutí obyvatelstva. Podle gerontologů je přece jenom snazší zvládnout konkrétní nemoci než zastavit proces stárnutí.

Tab. 9 Naděje dožití za vybrané věkové skupiny obyvatelstva Jihomoravského kraje
(z podrobných úmrtnostních tabulek)

Věk	Muži				Ženy				Rozdí (+/-) muži - ženy			
	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004
0	72,27	72,56	72,51	72,92	79,03	79,17	79,26	79,61	-6,76	-6,61	-6,75	-6,70
1	71,49	71,82	71,82	72,17	78,28	78,43	78,53	78,81	-6,79	-6,60	-6,71	-6,64
2	70,50	70,85	70,84	71,18	77,31	77,45	77,56	77,83	-6,81	-6,60	-6,72	-6,65
3	69,52	69,87	69,87	70,19	76,32	76,48	76,58	76,83	-6,80	-6,61	-6,71	-6,64
4	68,53	68,87	68,87	69,21	75,34	75,50	75,59	75,84	-6,81	-6,63	-6,71	-6,62
5	67,54	67,88	67,88	68,23	74,36	74,51	74,59	74,85	-6,82	-6,64	-6,71	-6,61
6	66,56	66,89	66,89	67,25	73,39	73,52	73,59	73,86	-6,83	-6,63	-6,70	-6,61
7	65,57	65,90	65,91	66,26	72,40	72,52	72,60	72,87	-6,84	-6,62	-6,69	-6,62
8	64,57	64,92	64,93	65,27	71,42	71,53	71,61	71,89	-6,85	-6,61	-6,68	-6,62
9	63,58	63,94	63,94	64,28	70,43	70,54	70,62	70,91	-6,85	-6,60	-6,68	-6,63
10	62,59	62,95	62,95	63,29	69,44	69,55	69,63	69,92	-6,85	-6,60	-6,68	-6,64
11	61,60	61,95	61,95	62,29	68,45	68,56	68,64	68,93	-6,85	-6,61	-6,69	-6,64
12	60,60	60,96	60,96	61,30	67,45	67,56	67,64	67,95	-6,85	-6,60	-6,68	-6,65
13	59,61	59,97	59,97	60,32	66,46	66,56	66,64	66,95	-6,84	-6,59	-6,67	-6,64
14	58,63	58,98	58,99	59,33	65,47	65,57	65,65	65,96	-6,84	-6,58	-6,66	-6,62
15	57,65	58,00	58,01	58,35	64,48	64,57	64,66	64,97	-6,83	-6,57	-6,65	-6,62
16	56,68	57,02	57,02	57,37	63,49	63,58	63,67	63,98	-6,82	-6,56	-6,65	-6,61
17	55,70	56,04	56,04	56,39	62,51	62,59	62,69	62,99	-6,81	-6,55	-6,65	-6,60
18	54,73	55,07	55,07	55,42	61,54	61,61	61,71	62,01	-6,81	-6,54	-6,64	-6,59
19	53,77	54,11	54,11	54,46	60,56	60,62	60,72	61,03	-6,79	-6,51	-6,61	-6,57
20	52,82	53,15	53,15	53,50	59,58	59,64	59,73	60,05	-6,77	-6,49	-6,58	-6,55
21	51,87	52,20	52,18	52,54	58,60	58,65	58,74	59,06	-6,73	-6,46	-6,56	-6,52
22	50,93	51,25	51,22	51,58	57,61	57,67	57,76	58,07	-6,69	-6,42	-6,54	-6,50
23	49,98	50,30	50,26	50,62	56,62	56,69	56,77	57,09	-6,64	-6,39	-6,51	-6,46
24	49,03	49,35	49,30	49,66	55,64	55,71	55,79	56,09	-6,61	-6,36	-6,49	-6,43
25	48,09	48,40	48,34	48,71	54,66	54,74	54,81	55,10	-6,57	-6,34	-6,47	-6,39
26	47,13	47,44	47,38	47,76	53,68	53,76	53,83	54,11	-6,55	-6,32	-6,45	-6,35
27	46,17	46,47	46,41	46,80	52,70	52,78	52,85	53,12	-6,53	-6,31	-6,44	-6,33
28	45,20	45,51	45,44	45,83	51,71	51,80	51,87	52,14	-6,51	-6,29	-6,43	-6,31
29	44,25	44,56	44,48	44,87	50,73	50,82	50,89	51,15	-6,48	-6,27	-6,41	-6,28
30	43,30	43,60	43,53	43,90	49,75	49,85	49,91	50,17	-6,45	-6,25	-6,38	-6,27
31	42,35	42,65	42,57	42,94	48,76	48,88	48,93	49,18	-6,42	-6,23	-6,36	-6,24
32	41,39	41,70	41,63	41,99	47,78	47,90	47,96	48,19	-6,39	-6,20	-6,33	-6,20
33	40,44	40,75	40,68	41,04	46,79	46,92	46,98	47,21	-6,35	-6,16	-6,30	-6,17
34	39,49	39,81	39,73	40,09	45,81	45,93	46,01	46,24	-6,32	-6,12	-6,28	-6,15
35	38,55	38,87	38,79	39,15	44,84	44,95	45,03	45,26	-6,29	-6,08	-6,25	-6,12
36	37,61	37,93	37,84	38,20	43,87	43,98	44,06	44,29	-6,26	-6,05	-6,22	-6,09
37	36,67	36,98	36,90	37,26	42,91	43,01	43,09	43,32	-6,24	-6,03	-6,19	-6,06
38	35,73	36,04	35,97	36,33	41,95	42,04	42,12	42,35	-6,22	-6,00	-6,15	-6,02
39	34,79	35,10	35,04	35,40	40,99	41,08	41,15	41,39	-6,19	-5,98	-6,11	-5,99
40	33,86	34,16	34,11	34,47	40,03	40,11	40,18	40,43	-6,18	-5,95	-6,07	-5,96
41	32,94	33,24	33,19	33,54	39,09	39,16	39,22	39,46	-6,15	-5,92	-6,03	-5,93
42	32,03	32,32	32,27	32,61	38,14	38,21	38,25	38,50	-6,11	-5,89	-5,98	-5,88
43	31,13	31,41	31,36	31,70	37,20	37,26	37,30	37,53	-6,07	-5,86	-5,94	-5,83
44	30,24	30,50	30,45	30,78	36,26	36,32	36,35	36,57	-6,02	-5,82	-5,90	-5,79
45	29,36	29,62	29,56	29,88	35,31	35,38	35,41	35,62	-5,95	-5,76	-5,85	-5,74
46	28,49	28,75	28,69	29,00	34,36	34,43	34,47	34,69	-5,87	-5,68	-5,79	-5,69
47	27,63	27,89	27,82	28,13	33,42	33,50	33,55	33,76	-5,79	-5,60	-5,72	-5,63
48	26,78	27,04	26,97	27,28	32,49	32,56	32,61	32,84	-5,71	-5,52	-5,64	-5,57
49	25,94	26,18	26,12	26,43	31,57	31,63	31,69	31,93	-5,63	-5,45	-5,57	-5,50
50	25,11	25,34	25,28	25,59	30,67	30,70	30,76	31,02	-5,56	-5,36	-5,49	-5,43
51	24,29	24,52	24,45	24,76	29,77	29,78	29,85	30,12	-5,48	-5,26	-5,39	-5,36

Tab. 9 Naděje dožití za vybrané věkové skupiny obyvatelstva Jihomoravského kraje
(z podrobných úmrtnostních tabulek)

dokončení

Věk	Muži				Ženy				Rozdí (+/-) muži - ženy			
	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004
52	23,49	23,71	23,64	23,94	28,88	28,87	28,93	29,21	-5,39	-5,16	-5,29	-5,27
53	22,68	22,92	22,84	23,13	27,99	27,96	28,02	28,31	-5,30	-5,04	-5,17	-5,17
54	21,90	22,14	22,07	22,34	27,09	27,06	27,11	27,41	-5,19	-4,91	-5,05	-5,07
55	21,12	21,37	21,29	21,57	26,20	26,16	26,21	26,51	-5,08	-4,78	-4,92	-4,94
56	20,35	20,61	20,52	20,80	25,32	25,27	25,32	25,62	-4,98	-4,66	-4,80	-4,83
57	19,58	19,86	19,77	20,03	24,45	24,40	24,45	24,75	-4,87	-4,54	-4,69	-4,72
58	18,83	19,10	19,01	19,27	23,59	23,53	23,59	23,87	-4,76	-4,44	-4,58	-4,60
59	18,09	18,36	18,27	18,53	22,73	22,68	22,74	22,99	-4,64	-4,32	-4,47	-4,46
60	17,37	17,63	17,55	17,80	21,88	21,83	21,89	22,13	-4,51	-4,21	-4,34	-4,33
61	16,66	16,92	16,84	17,09	21,02	20,98	21,04	21,28	-4,36	-4,06	-4,20	-4,19
62	15,97	16,23	16,16	16,39	20,18	20,15	20,20	20,44	-4,21	-3,92	-4,04	-4,05
63	15,30	15,57	15,49	15,71	19,35	19,34	19,37	19,60	-4,05	-3,77	-3,88	-3,89
64	14,63	14,90	14,80	15,03	18,54	18,53	18,55	18,77	-3,90	-3,63	-3,74	-3,74
65	13,96	14,24	14,14	14,38	17,73	17,72	17,73	17,94	-3,76	-3,48	-3,59	-3,56
66	13,30	13,58	13,49	13,74	16,93	16,91	16,90	17,12	-3,63	-3,33	-3,42	-3,38
67	12,64	12,94	12,86	13,12	16,13	16,10	16,10	16,32	-3,49	-3,16	-3,24	-3,20
68	12,02	12,31	12,24	12,51	15,34	15,30	15,31	15,55	-3,32	-2,99	-3,07	-3,04
69	11,42	11,70	11,64	11,92	14,56	14,53	14,55	14,78	-3,14	-2,83	-2,90	-2,87
70	10,85	11,11	11,04	11,33	13,79	13,78	13,80	14,03	-2,95	-2,67	-2,76	-2,70
71	10,28	10,54	10,46	10,76	13,04	13,03	13,06	13,27	-2,76	-2,49	-2,60	-2,51
72	9,73	9,97	9,87	10,19	12,32	12,30	12,32	12,51	-2,59	-2,32	-2,45	-2,33
73	9,18	9,42	9,31	9,63	11,63	11,59	11,61	11,79	-2,45	-2,17	-2,30	-2,16
74	8,66	8,90	8,76	9,06	10,96	10,92	10,93	11,09	-2,31	-2,02	-2,16	-2,03
75	8,13	8,39	8,24	8,53	10,32	10,27	10,27	10,41	-2,18	-1,88	-2,04	-1,88
76	7,63	7,88	7,73	8,02	9,69	9,64	9,64	9,76	-2,06	-1,76	-1,91	-1,74
77	7,15	7,40	7,25	7,53	9,08	9,03	9,02	9,13	-1,93	-1,63	-1,78	-1,60
78	6,70	6,94	6,78	7,06	8,49	8,43	8,42	8,51	-1,79	-1,49	-1,65	-1,45
79	6,28	6,51	6,32	6,60	7,92	7,85	7,85	7,92	-1,64	-1,35	-1,52	-1,32
80	5,84	6,08	5,89	6,17	7,37	7,30	7,29	7,34	-1,53	-1,21	-1,40	-1,18
81	5,41	5,67	5,48	5,76	6,84	6,77	6,76	6,79	-1,44	-1,09	-1,28	-1,03
82	4,98	5,28	5,08	5,36	6,34	6,26	6,26	6,27	-1,36	-0,98	-1,18	-0,91
83	4,57	4,92	4,71	4,98	5,86	5,78	5,78	5,78	-1,30	-0,86	-1,07	-0,80
84	4,17	4,57	4,35	4,62	5,41	5,33	5,33	5,30	-1,24	-0,76	-0,97	-0,69
85	3,76	4,24	4,02	4,27	4,98	4,90	4,90	4,86	-1,22	-0,66	-0,88	-0,59
86	3,36	3,93	3,70	3,96	4,58	4,49	4,49	4,44	-1,21	-0,57	-0,79	-0,48
87	2,94	3,63	3,41	3,66	4,19	4,11	4,11	4,05	-1,26	-0,48	-0,71	-0,39
88	3,22	3,36	3,13	3,37	3,84	3,76	3,76	3,68	-0,62	-0,40	-0,63	-0,31
89	3,27	3,10	2,87	3,10	3,50	3,43	3,43	3,34	-0,24	-0,33	-0,56	-0,24
90	3,03	2,85	2,63	2,85	3,19	3,12	3,12	3,02	-0,16	-0,26	-0,49	-0,17
91	2,81	2,63	2,40	2,62	2,91	2,83	2,83	2,73	-0,10	-0,20	-0,43	-0,11
92	2,60	2,41	2,19	2,40	2,64	2,57	2,57	2,46	-0,04	-0,15	-0,38	-0,06
93	2,40	2,22	2,00	2,20	2,39	2,32	2,33	2,21	0,01	-0,10	-0,33	-0,02
94	2,22	2,04	1,82	2,01	2,17	2,10	2,10	1,99	0,05	-0,06	-0,28	0,02
95	2,05	1,87	1,66	1,84	1,96	1,89	1,90	1,79	0,09	-0,03	-0,24	0,05
96	1,89	1,71	1,51	1,68	1,77	1,71	1,71	1,60	0,12	0,00	-0,20	0,08
97	1,73	1,56	1,38	1,54	1,59	1,54	1,54	1,44	0,14	0,03	-0,17	0,10
98	1,59	1,43	1,26	1,40	1,43	1,38	1,39	1,29	0,15	0,05	-0,14	0,11
99	1,44	1,29	1,14	1,28	1,28	1,24	1,25	1,15	0,15	0,06	-0,11	0,12
100	1,27	1,15	1,04	1,15	1,13	1,09	1,12	1,03	0,14	0,06	-0,08	0,12
101	1,06	0,98	0,93	1,02	0,95	0,93	0,99	0,91	0,11	0,05	-0,06	0,11
102	0,71	0,68	0,79	0,85	0,67	0,66	0,82	0,78	0,04	0,02	-0,03	0,07
103	0,00	0,00	0,50	0,50	0,00	0,00	0,50	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00